

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о. декана юридичного

факультету

Валентина СЛОМА

«29» 08 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

«29» 08 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Історія міжнародного права»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність – D9 Міжнародне право

Освітньо-професійна програма – «Міжнародне право»

Кафедра міжнародного та європейського права

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен / залік (семестр)
Денна	1	1	46	30	5	10	59	150	Екзамен, 1

29.08.2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D9 Міжнародне право, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 8 від 26.06.2025 р.)

Робочу програму склав професор кафедри міжнародного та європейського права, д-р екон. наук, проф. Костянтин ФЛІССАК.

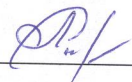
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародного та європейського права, протокол № 1 від 26.08.2025 р.

В.о. завідувача кафедри

Людмила САВАНЕЦЬ

Гарант ОПП

Людмила САВАНЕЦЬ

1. Опис дисципліни «Історія міжнародного права»

Дисципліна «Історія міжнародного права»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – D Бізнес, адміністрування та право	Статус дисципліни обов'язкова циклу професійної підготовки Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – D9 Міжнародне право	Рік підготовки – 1 Семестр – 1
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – «Міжнародне право»	Лекції – 46 год. Практичні заняття – 30 год.
Загальна кількість годин – 150 год.	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота – 29 год. Тренінг – 10 год. Індивідуальна робота – 5 год.
Тижневих годин: 8 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Історія міжнародного права»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Ознайомити студентів з процесом появи, становлення та історичного розвитку міжнародного права, що включає в себе: дослідження закономірностей появи і розвитку норм, принципів та інститутів міжнародного права, історичної періодизації цього права, характеристики процесів історичної трансформації міжнародного права, етапів взаємодії міжнародного права та національних правових систем; вироблення розуміння основних теоретичних концепцій міжнародного права та їх елементів; виробити уявлення про основні елементи і компоненти системи міжнародного права шляхом вивчення їх історичного розвитку; виробити вміння міжнародно-правового, історичного, порівняльно-правового аналізу і міжнародно-правового прогнозування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни полягає у формуванні в студентів цілісної системи знань щодо природи міжнародного права. У результаті вивчення дисципліни студенти повинні *засвоїти* природу міжнародного права, основні теоретичні концепції формування правових шкіл. Студенти повинні *демонструвати* поглиблені знання проблем міжнародного права в історичній ретроспективі, розуміння його підходів, способів та механізмів впливу на міжнародний простір та на зовнішню політику держав; *вміти* визначати історичні тенденції у сфері міжнародного права та міжнародних відносин, аналізувати їх вплив на міждержавні відносини.

Усе це в комплексі сприятиме ефективній підготовці студентів до самостійної, творчої, дослідницької і професійної діяльності.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК 10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

СК 01. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного права, права Європейського Союзу, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Базові знання з гуманітарних, суспільних наук.

2.5. Результати навчання.

РН 1. Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними.

РН 2. Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права.

РН 17. Застосовувати сучасні наукові досягнення у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу та національного права, інтерпретувати результати наукових досліджень та використовувати їх у практичній професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни «Історія міжнародного права»

3. Змістовий модуль 1. Поняття історії міжнародного права.

Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи.

Поняття міжнародного права, міжнародних відносин. Предмет, об'єкт вивчення цієї науки. Особливості та специфіка виникнення міжнародного права. Теорії виникнення міжнародного права. Міжнародно-правові історичні джерела появи міжнародного права. Історія міжнародного права як правова система, її мета. Теорії дослідження міжнародного права.

Причини пізньої появи науки. Періоди панування природно-правової та позитивістської концепції міжнародного права. Культурно-цивілізаційна теорія походження й розвитку міжнародного права. Євроцентричні погляди в дослідження історії міжнародного права. Створення академічних інституцій дослідження міжнародного права у Європі. Відмова від етатичного підходу до вивчення міжнародного права, закріплення ліберально-демократичної концепції розуміння міжнародного права. Глосатори, постглосатори, класичні вчені як представники науки історії міжнародного права.

Загальноісторичний критерій фактор укладення міжнародних договорів; критерій за виникненням міжнародно-правових шкіл і наукових напрямів; регіональний критерій; критерій поєднання різних критеріїв; переважання відповідної держави чи системи держав; періодизації міжнародного права «всередині» того чи іншого історичного періоду; поділ на суспільно-економічні формації та ін. Датування виникнення міжнародного права різними часовими періодами.

Процес визнання учасниками міжнародних відносин один одного на початковому етапі історії міжнародного права. Урегулювання статусу іноземців. Розвиток інститутів торговельного права, ризи посольського, морського права, права договорів, права війни та ін. Становлення принципу еквівалентності, правової взаємності і відповідності дій однієї сторони діям іншої. Виникнення міжнародно-правових інститутів встановлення, визнання, зміни та режиму кордонів і статусу території. Інститути урегулювання міжнародних відносин, договірної ініціативи, форми договору, статусу та положення свідків укладення договору та ін. Запобігання і врегулювання міжнародних воєнних конфліктів. Складові міжнародних усних угод і письмових договорів. Засоби міжнародно-правового регулювання (релігійна терпимість, верховенство природи, «тотемізм»).

Стадії формування міжнародного права, ускладнення структури й характеру його суб'єктів. Вождества та їх поділ, етапи становлення держави. Поява інститутів династичних шлюбів, еквівалентного дарунку, посередництва в конфлікті, «проксенії». Поділ міжнародних відносин на «офіційні» і «неофіційні» стосунки. Період становлення міжнародного права. Міждержавні відносини, інститут суб'єктів міжнародного права. Рівні поділу міжнародних відносин (внутрішні, зовнішні). Створення «ліг, союзів», регіональні особливості міжнародних відносин, їх двосторонній і партикулярний характер.

Тема 2. Міжнародне право Стародавнього періоду.

Характерні риси Стародавнього міжнародного права. Регіональний характер міжнародного права. Зв'язок з релігійними віруваннями. Місце звичаю в Стародавньому міжнародного права. Казуїстичність міжнародних договорів. Систематизація Стародавнього міжнародного права. Статус суб'єктів Стародавнього міжнародного права. Становлення

інститутів Стародавнього міжнародного права. Норми та принципи інституту міжнародної відповідальності. Принцип непорушності правових приписів. «Пірамідальна» структура Стародавнього міжнародного права.

Становлення джерел міжнародного права. Концепція «мононорм» первісного суспільства. Структура норм міжнародного права. Стадії реалізації правових положень. Звичай, міжнародний договір Стародавнього міжнародного права. Характерні особливості стародавніх міжнародних договорів. Загальні принципи права. Нетипові або квазіджерела міжнародного права. Становлення інституту міжнародної правосуб'єктності. Коло суб'єктів Стародавнього міжнародного права відповідно до регіону (суверен, правитель, союзи, храми). Питання визнання суб'єктів МП. Міжнародне правонаступництво. Інститут міжнародно-правової відповідальності. Міжнародно-правовий статус іноземців. Міжнародно-правовий статус території. Сукупність норм щодо набуття території.

Інститути договірної права (залежно від об'єкта, кількості, статусу сторін, видів суб'єктів міжнародного права, за терміном дії міжнародних договорів, моментом набрання чинності, правила ратифікації, структури, процедури укладення міжнародних договорів, депозитаріїв).

Інститути посольського права. Ранги дипломатичних представників. Загальний поділ дипломатичних представників, дипломатичних місій. Ідентифікація повноважень та особи дипломатичного представника (посла). Види посольств. Норми дипломатичного протоколу та етикету. Недоторканість дипломатичних представників. Вплив воєнних дій на дипломатичні відносини.

Інститути міжнародного торговельного права. Закордонна торгівля. Використання можливостей власної території. Інститути міжнародного морського права. Інститути права війни (воєнні репресалії, концепція справедливої війни, оголошення і завершення війни, статус цивільного населення, поділ на комбатантів і некомбатантів, обмеження засобів ведення війни, укладення військових союзів). Інститут нейтралітету.

Тема 3. Міжнародне право Середньовічного періоду.

Історична трансформація міжнародного права. Процеси трансформації міжнародного права. Етапи трансформації міжнародного права. Система римського «права народів» (флуктуативна природа, звичаєве право, види та форми міжнародних договорів). МП Індійського регіону (роль джерел міжнародного права, ідеологія «індуїзму»). Міжнародно-правова ідеологія Китаю («світоупоряджувальна монархія», «конфуціанство», «даосизм», «буддизм»).

Міжрегіональне співробітництво. Торговельні дороги («Лазуритова», «Соляна», «Срібний шлях», «Із варяг у греки», «Великий шовковий шлях», «Золотий шлях»). Процес «акультурації».

Міжнародні договори XI - XII ст. Великі переселення народів IV – VII ст. Культурний обмін («папські диктати», «християнська республіка»). Риси міждержавного права (тріада побудови міжнародного права). Договірна особливість міжнародного права (Аугсбурзький, Вестфальський, Утрехтський мирні договори), сторони договорів, гарантій дотримання договорів.

Поняття «легітизму». Інститут території (територіальна держава, народ, нація). Інститут міжнародної правосуб'єктності (феодална роздробленість) та правосуб'єктності правителя (династичні шлюби, вимоги до суб'єкта міжнародного права). Інститути посольського права, дипломатії на вищому рівні (недоторканість послів, складові елементи).

Інститути міжнародного торговельного права (факторії, система «капітуляцій», інститути консулів, вільного переміщення, свободи торгівлі, «асилії»). Інститути міжнародного морського права. Закони і звичаї війни.

Основоположні принципи інститутів та галузей міжнародного права. Риси Середньовічного міжнародного права. Галузі міжнародного договірної права, посольського (дипломатичного) права, міжнародного торговельного права, морського права, права війни. Поява національних шкіл міжнародного права і формування науки (Італійська, Іспанська, Французька, Польська, Голландська школи міжнародного права). Ісламське міжнародне право. Роль Г. Гроція в розвитку міжнародного права.

Змістовий модуль 2. Формування та розвиток сучасного міжнародного права.

Тема 4. Класичне міжнародне право – Вестфальська система міжнародного права

Поняття й характерні риси Вестфальської системи міжнародного права. Вестфальський мир 1648 р. Інститути міжнародного права. Роль Вестфальського трактату для розбудови нової системи міжнародних відносин. Принципи системи європейського балансу сил, суверенітету, рівності, свободи віросповідання. Концепція міжнародного права «цивілізованих націй», становлення міжнародно-правового захисту прав людини. Принципи незалежності, міжнародно-правового визнання. Інститут гарантій міжнародного договору, універсальність міжнародного права. Французька буржуазна революція 1789 р., Декларація про незалежність США 1776 р., колонізаційна політика держав Європи XVII - XVIII ст., просвітництво. Етапи класичного міжнародного права.

Особливості інститутів, галузей та системи класичного міжнародного права. Право міжнародних договорів. Інститути ратифікації, форми гарантій договорів, третіх сторін угоди. Система договірної процедури. Посольське право (функціональна теорія імунітету, багатостороння дипломатія, відомства зовнішніх зносин). Інститут міжнародної правосуб'єктності. Морське право. Інститути свободи морів, територіального моря, боротьби з піратством. Універсальна юрисдикція. Право війни, інститути нейтралітету, міжнародного арбітражу. Підстави набуття території. Концепція захисту прав людини. Характеристика завершального періоду класичного міжнародного права кінця XIX - початку XX ст.

Тема 5. Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття.

Основні тенденції в класичному міжнародному праві. Другий етап класичного міжнародного права. Концепція природного права. Позитивістська концепція права. Договори XIX ст., їх види, «міжнародне право там, де є міжнародний договір». Цивілізаційна концепція міжнародного права («сім'я народів», «ідея імперії - цивілізації», «європейський стандарт цивілізації», вплив християнства). Тенденція колонізаційної політики європейських держав у XIX ст.

Розвиток міжнародного права на американському континенті кінця XVIII - поч. XX ст. «Великий закон миру», «Доктрина Монро», «Доктрина Драго», принцип суверенної рівності.

Тема 6. Розвиток міжнародного права у першій половині XX ст.

Характерні риси етапу. Чинники державного суверенітету та цивілізаційне входження суб'єкта до міжнародно-правової системи. Фактори впливу на міжнародні відносини. Підетапи розвитку міжнародного права XX ст.

Тема 7. Універсальне міжнародне право Організації Об'єднаних націй.

Вплив на міжнародне право Другої світової війни. Нюрнберзький, Токійські трибунали. Міжнародний кримінальний кодекс, Римський статут, Міжнародний Кримінальний суд. Інститути арбітражу, міжнародного правосуддя. Женевські конвенції про захист жертв війни. Вплив «холодної війни» на розвиток міжнародного права. Принцип «спільного інтересу», поділ суб'єктів міжнародного права. Рівні міжнародних судів.

«Міжнародне право об'єднаних націй». Основні цілі ООН. Аспекти міжнародно-правового регулювання у другій половині XX ст. Створення регіональних політичних об'єднань, європейська система захисту прав людини. Джерела міжнародного права. (міжнародні конвенції, міжнародний звичай, загальні принципи міжнародного права, судові рішення та доктрини). Нові галузі міжнародного права другої пол. XX ст., нові суб'єкти міжнародного права. Процес кодифікації міжнародного права, складові, механізми. «Фрагментація міжнародного права».

Тема 8. Сучасне міжнародне право

Поняття «сучасне міжнародне право», «універсальне міжнародне право», «міжнародне право періоду глобалізації». Підходи до дефініцій, теорія трьох систем права, право глобалізованого світу, «космополітичний» погляд на міжнародне право. Особливості епохи глобалізації, спільні і особливі риси між процесом «універсалізації» міжнародного права та «глобалізацією». Теорії політики та міжнародні відносини про сучасне міжнародне право (теорії «світового менеджменту», «режиму світової політики», «світосистемної концепції», «цивілізаційного підходу», «серединного рівня», «глокалізації», «локалізації», «фрагментарної глобалізації», «правового плюралізму»). Глобалізована правова система. Сучасний процес універсалізації міжнародного права.

Тенденції сучасного міжнародного права. Розширення сфери дії міжнародного права. Розвиток інституту міжнародної правосуб'єктності. Процес «детериторіалізації». Фізична особа як суб'єкт міжнародного права.

Міжнародні організації, поява нових суб'єктів міжнародного права. Джерела МП, особливості деяких інститутів сучасного міжнародного права

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія міжнародного права»
Денна форма навчання

Зміст дисципліни	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг	
Змістовий модуль 1. Поняття історії міжнародного права						
Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи.	6	4	8	2	5	Поточне опитування
Тема 2. Міжнародне право Стародавнього періоду.	6	6	8			Поточне опитування
Тема 3. Міжнародне право Середньовічного періоду.	6	4	8			Поточне опитування
Змістовий модуль 2. Формування та розвиток сучасного міжнародного права						
Тема 4. Класичне міжнародне право – Вестфальська система міжнародного права	6	4	7	3	5	Поточне опитування
Тема 5. Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття.	4	2	7			Поточне опитування
Тема 6. Розвиток міжнародного права у першій половині XX ст.	6	4	7			Поточне опитування
Тема 7. Універсальне міжнародне право Організації Об’єднаних націй.	6	4	7			Поточне опитування
Тема 8. Сучасне міжнародне право	6	2	7			Поточне опитування
РАЗОМ	46	30	59	5	10	

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»

Практичні заняття № 1-2

Тема 1. Історія міжнародного права: теоретико-методологічні основи.

Мета. Дослідити поняття, основні питання та значення дисципліни, історичну динаміку зміни основних характеристик міжнародного права в їх історичному розвитку.

Питання для обговорення:

1. Поняття «міжнародного права» та «міжнародних відносин».
2. Предмет та об'єкт вивчення історії міжнародного права.
3. Природно-правова теорія дослідження історії міжнародного права.
4. Позитивістська концепція міжнародного права.

5. Ліберальна концепція міжнародного права.
6. Джерела міжнародного права.
7. Загальноісторична, юридична методологія дослідження історії міжнародного права.
8. Метод порівняльного правознавства.
9. Причини пізнього періоду становлення науки міжнародного права.
10. Концепції розвитку міжнародного права.
11. Діяльність «євроцентристів».
12. Естатичний підхід.
13. Міжнародна правосуб'єктність індивіда.
14. Глосатори, постглосатори.
15. Періодизація історії міжнародного права. Критерії періодизації.
16. Напрями датування виникнення міжнародного права.
17. Розвиток науки правової антропології.
18. Концепція «первісної дипломатії».
19. Статус іноземців і їх особистого майна.
20. Розвиток інституту торговельного права.
21. Інститути договірної ініціативи.
22. Процес формування міжнародного права.
23. Прообраз «внутрішніх» і «зовнішніх» міжнародних відносин.
24. Поділ учасників міжнародних відносин згідно з класифікацією «Артхашастри».

Практичні заняття № 3-5

Тема 2. Міжнародне право Стародавнього періоду.

Мета. Дослідити загальну характеристику міждержавних відносин і права доби рабовласництва; джерела, характерні риси міжнародного права стародавнього світу.

Питання для обговорення:

1. Регіональний характер Стародавнього міжнародного права.
2. Тісний зв'язок з релігійним віруванням.
3. Роль звичаю в міжнародного права.
4. Казуїстичність міжнародних договорів.
5. Статус суб'єктів міжнародного права.
6. Інститути із забезпечення поточних міжнародних контактів.
7. Інститут міжнародної відповідальності.
8. Принцип непорушності правових приписів.
9. Особливості стародавніх міжнародних договорів.
10. Нетипові джерела міжнародного права.
11. Інститут правосуб'єктності.
12. Статус сюзерена, правителя, союзу, храму.
13. Інститут міжнародно-правової відповідальності.
14. Міжнародно-правовий статус іноземців.

15. Міжнародно-правовий статус території.
16. Інститути договірного права.
17. Статус сторін, термін дії, правило ратифікації.
18. Процедура укладення міжнародних договорів.
19. Депозитарії міжнародних договорів.
20. Інститути посольського права.
21. Вплив воєнних дій на дипломатичні відносини.
22. Інститути міжнародного торговельного права.
23. Напрямки зовнішньополітичної діяльності.
24. Інститути міжнародного морського права.
25. Правова класифікація морських просторів.
26. Інститути права війни. Концепція «справедливої війни». Поділ на комбатантів та некомбатантів.
27. Інститути нейтралітету.

Практичні заняття № 6-7

Тема 3. Міжнародне право Середньовічного періоду.

Мета. Дослідити загальну характеристику міждержавних відносин епохи Середньовіччя, основні суб'єкти і динаміку їх розвитку від IV ст. до XVII ст.

Питання для обговорення:

1. Етапи трансформації міжнародного права.
2. Система римського «права народів».
3. Варварські «правида».
4. Міжнародне право «горизонтального типу».
5. Римські міжнародні договори.
6. Характеристика особливостей міжнародного права Індійського регіону, Китаю, Перської імперії, «номадно-кочової» позаантичної культури.
7. Міжрегіональне співробітництво, торговельні дороги.
8. Культурний обмін та «Великі переселення народів»
9. Риси міждержавного права.
10. Договірна особливість міжнародного права (Вестфальський, Утрехтський, Аугсбурзький мирні договори).
11. Гарантії дотримання міжнародних договорів.
12. Поняття «Середньовічне міжнародне право».
13. Інститут території.
14. Інститут міжнародної правосуб'єктності.
15. Вимоги до суб'єкта міжнародного права.
16. Функції міжнародного арбітра і посередника в суперечках.
17. Інститути посольського права.
18. Інститути міжнародного торговельного права.
19. Інститути міжнародного морського права.

20. Закони і звичаї війни.
21. Основоположні принципи міжнародного права.
22. Галузь міжнародного договірної права, посольського, торговельного, морського права, права війни.
23. Поява національних шкіл і формування науки.
24. Ісламське міжнародне право.

Практичні заняття № 8-9

Тема 4. Класичне міжнародне право. – Вестфальська система міжнародного права.

Мета. Дослідити Доктрину «державного інтересу», міжнародно-правову доктрину в Європі XVI-XVIII ст. та міжнародно-правове значення Вестфальської системи договорів 1648 р.

Питання для обговорення:

1. «Батько міжнародного права» Гуго Гроцій.
2. Ідея єдиної «християнської республіки».
3. Вестфальський мир 1648 р.
4. Роль Вестфальського трактату для розбудови нової системи міжнародних відносин.
5. Принципи та положення Вестфальської системи.
6. Універсальність міжнародного права.
7. Французька революція 1789 р. Основні документи Французької революції.
8. Декларація про незалежність США 1776 р.
9. Колонізаційна політика держав Європи XV- XVIII ст.
10. Визначальні фактори першого етапу класичного міжнародного права.
11. Визначальні фактори другого етапу класичного міжнародного права.
12. Право міжнародних договорів, посольське право.
13. Інститут міжнародної правосуб'єктності.
14. Морське право, право війни.
15. Інститути нейтралітету та міжнародного арбітражу.
16. Концепція захисту прав людини.
17. Підстави набуття території.
18. Характеристика Гаагських концепцій миру, застереження Ф. Мартенса.
19. Розвиток науки класичного міжнародного права.

Практичне заняття № 10

Тема 5: Класичне міжнародне право – Позитивістське міжнародне право кінця XVIII - початку XX століття.

Мета. Дослідити розвиток міжнародного права під впливом поглядів представників просвітництва, буржуазного суспільства та міждержавних договорів другого етапу класичного міжнародного права.

Питання для обговорення

1. Визначальні риси другого етапу Класичного міжнародного права.
2. Концепція природного права.
3. Позитивістська концепція права.

4. Міжнародні договори ХІХ ст.
5. Цивілізаційна концепція міжнародного права.
6. Ідея «імперії-цивілізації».
7. Європейський «стандарт цивілізації».
8. Вплив християнства на міжнародне право.
9. Заснування науки міжнародного публічного права.
10. Тенденція колонізаційної політики.
11. «Синоцентрична» регіональна підсистема міжнародного права.
12. Особливості розвитку міжнародного права на американському континенті.
13. «Доктрина Монро», «Доктрина Драго», принципи суверенної рівності.
14. «Великий закон миру».

Практичне заняття № 11-12

Тема 6. Розвиток міжнародного права у першій половині ХХ ст.

Мета. Дослідити Версальський мирний договір 1919 р., утворення Ліги Націй, нову геополітичну роль США та їх значення для подальшого розвитку міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Характерні риси початку ХХ ст. в міжнародних відносинах та в міжнародному праві.
2. Чинник державного суверенітету міжнародно-правової системи.
3. Нормативістська теорія права.
4. Фактори міжнародних відносин, які вплинули на ХХ ст., «доба крайнощів».
5. Підетапи розвитку міжнародного права ХХ ст.
6. Чинники, які вплинули на міжнародне право (до, під час та після Другої світової війни).

Практичне заняття № 13-14

Тема 7. Універсальне міжнародне право Організації Об'єднаних націй.

Мета. Дослідити утворення ООН, її вплив на міжнародне право другої половини ХХ ст. Розглянути нову геополітичну роль США та їх значення для подальшого розвитку міжнародного права.

Питання для обговорення:

1. Нюрнберзький трибунал.
2. Міжнародний кримінальний суд.
3. Інститути арбітражу та міжнародного правосуддя.
4. Женевські конвенції, Римський статут.
5. Вплив «холодної війни» на розвиток міжнародного права.
6. Принцип «спільного інтересу».
7. Поділ суб'єктів міжнародного права.
8. Рівні міжнародних судів.
9. Утворення ООН, «Міжнародне право ООН».

10. Основні цілі ООН.
11. Аспекти правового регулювання міжнародних відносин у другій пол. XX ст.
12. Регіональні об'єднання міжнародних відносин.
13. Європейська система захисту прав людини.
14. Джерела міжнародного права.
15. Нові галузі міжнародного права.
16. Процес кодифікації міжнародного права.
17. «Фрагментація» міжнародного права.

Практичне заняття № 15

Тема 7. Сучасне міжнародне право.

Мета. Дослідити зміни у міжнародних відносинах, проблеми міжнародного права на початку XXI ст., співвідношення геополітики та міжнародного права, нові загрози миру та безпеці.

Питання для обговорення:

1. Дефініція «сучасне міжнародне право».
2. Право «глобалізованого світу», «космополітичний» погляд на міжнародне право.
3. Теорія Л. Хелда; Дж. Роулза.
4. Особливості епохи глобалізації, спільні і особливі риси між процесом глобалізації і універсалізації.
5. Теорія «світового менеджменту».
6. «Світосистемна» концепція.
7. Процеси «глокалізації», «локалізації», «фрагментарної глобалізації», «правового плюралізму».
8. Глобалізована правова система.
9. Сучасний процес універсалізації міжнародного права.
10. Тенденції до розширення сфери дії міжнародного права.
11. Юрисдикційні моделі.
12. Фізична особа як суб'єкт міжнародного права.
13. Міжнародні організації як суб'єкт міжнародного права.
14. Джерела міжнародного права.
15. Особливості інститутів міжнародного права.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен.

Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах

з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

Самостійна робота є видом позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни і завершується оцінюванням. Метою є самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Самостійна робота з навчального курсу «Історія міжнародного права» полягає у самостійному науковому дослідженні актуальних, дискусійних питань з питань еволюції міжнародного права, окремих історичних етапів його розвитку. Результатом самостійної роботи має бути продемонстроване уміння розглядати важливу наукову тему, класифікувати різні підходи до неї, оперувати спеціальною фаховою термінологією, викладати власне розуміння проблеми.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Історія міжнародного права» спрямована на те, щоб поглибити знання студента, навчити його мислити оригінально, нестандартно, самостійно, творчо. З цією метою пропонуються різнопланові завдання щодо підготовки наукової роботи (есе, наукової статті, тез), анотації до наукової статті, участі у наукових конференціях. Модуль «Самостійна робота» може бути зарахованим за результатами підтвердження відповідним сертифікатом участі у Школі польського та європейського права, Школі права Європейського Союзу, Школі європейського договірного права.

Наукова робота (есе, наукова стаття, тези) із вузької проблематики курсу (тема наукової роботи може бути запропонована самим студентом та узгоджена з науковим керівником) або вибрана із приведених нижче:

1. Вплив міжплемінних міждовових звичаїв на виникнення міжнародного права.
2. Регіональні центри культури у давнину та їхня роль у виникнення та розвитку міжнародного права.
3. Міжнародно-правові погляди у давнину.
4. Релігійні погляди на розвиток міжнародного права.
5. Правове положення іноземців: від давніх часів до сьогодення.
6. Закони і звичаї війни: від давніх часів до сьогодення.
7. Г. Гроцій та наука міжнародного права.
8. Періодизація історії міжнародного права.
9. Договір про «перший озброєний нейтралітет 1780 р.» та його вплив на розвиток міжнародного права.
10. Значення ідей глосаторів і постглосаторів для формування середньовічного міжнародного права.
11. Історичні особливості формування міжнародного права, які були закріплені Вестфальським мирним договором 1648 р.
12. Роль буржуазних революцій у Європі в XVII ст. у становленні і розвитку класичного міжнародного права.
13. Характеристика принципів міжнародного права, які були закріплені Вестфальським мирним договором 1648 р.
14. Значення Декларації депутата Конвенту Констянтина Франсуа Вольнея 1790 р. для розвитку принципів міжнародного права.
15. Декларація абата Грегуара як перша кодифікація міжнародного права.
16. Декларація про незалежність США 1776 р. як вагома подія для подальшого розвитку міжнародного права.

17. Вплив на розвиток теорії теорії і практики міжнародного права Просвітництва (XVII-XVIII ст.).
18. Систематизація міжнародного права Г. Гроція.
19. Значення праці німецького юриста Д. Омптеди «Література всього як природного, так і позитивного міжнародного права» 1785 р.
20. Вплив «Доктрини Монро» та «Доктрини Драго» на утвердження міжнародного права XIX ст.
21. Криза принципу суверенної рівності між державами світу на початку XX ст.
22. Теорія нормативізму в системі позитивістської ідеології XIX-XX ст.
23. Вплив «14 пунктів» В. Вілсона 1918 р. та «Пакту Бріана-Келлога» 1928 р. на універсалізацію міжнародного права початку XX ст.
24. Вплив Другої світової війни на розвиток міжнародного права.
25. Характеристика процесу кодифікації міжнародного права в XX ст.
26. Теорія німецького філософа І. Канта про «космополітичний правопорядок» та її вплив на сучасне міжнародне право.
27. Концепція «права народів» Дж. Роулза, її вплив на підходи до міжнародного права та її практичне застосування в «Національній стратегії безпеки США» 2002 р.
28. Теорія «світового менеджменту» XXI ст. як заміна міжнародному праві.
29. Вплив процесу глобалізації на розвиток міжнародного права в XXI ст.
30. Механізм взаємодії «права Європейського Союзу» з правовими системами держав - членів та міжнародним правом.
31. Поява нових позазаконних міжнародних терористичних угруповань з можливостями квазідержав, амбіціями набуття суб'єктності в міжнародних відносинах і міжнародному праві та чи є у них саме така перспектива?
32. Проблеми регулювання міжнародних відносин міжнародними судовими організаціями в XXI ст.
33. Феномен «м'якого права» в системі міжнародного права.
34. Укріплення інституту міжнародного захисту прав людини в системі міжнародного права XXI ст.
35. Особливості історичного розвитку української складової системи міжнародного права.

7. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА»

Тренінг з дисципліни «Історія міжнародного права» виконується впродовж навчального тижня, містить поєднання самостійної роботи студентів та аудиторної роботи під керівництвом викладача та базується на тематиці самостійної роботи.

Тренінг – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування – комплекс вправ для тренування в чому-небудь.

Тренінг є незамінним елементом системи навчання, що надає можливість отримати нові знання та досвід їх практичного використання шляхом вироблення нових навичок та умінь.

Мета проведення навчального тренінгу полягає у набутті учасниками тренінгу нових професійних навичок та умінь, формування навичок співпраці, критичного та логічного мислення, аналізу, відбору та презентації інформації, пошук ефективних шляхів розв'язання поставлених проблем завдяки об'єднанню зусиль учасників в тренінговій групі.

Рекомендований порядок підготовки та участі студента у тренінгу: а) самостійне опрацювання відповідних наукової літератури та практики міжнародного права; б) участь в дискусії в рамках аудиторного проведення тренінгу.

Тренінг проводиться наприкінці семестру із підведенням підсумків шляхом обговорення результатів виконаних завдань, обмін думками з питань, які виносились на заняття. Враховуючи основну мету навчальної дисципліни «Історія міжнародного права» студентам запропоновано **три блоки завдань** на тренінги: 1) участь у дебатах з питань історії міжнародного права та його розвитку; 2) аналіз запропонованих керівником курсу ситуативних кейсів з актуальних проблем міжнародного права; 2) тестування за результатами проведення воршопів, вебінарів, майстер-класів запрошених вітчизняних та іноземних лекторів, практиків.

8. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Історія міжнародного права» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- тести;
- поточне опитування;
- модульне тестування та опитування;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

9. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим, пропуски практичних занять відпрацьовуються. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу адміністрації факультету.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія міжнародного права» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5	Разом
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%	100%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінги	Самостійна робота	Екзамен	
Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять (з 1 по 7 заняття). Кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття та отримати не менше трьох оцінок. Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій, та шляхом виконання завдань в системі Moodle. Поточне оцінювання проводиться шляхом усного опитування, підготовки наукових доповідей, розв'язування задач, тестування через систему Moodle на практичних заняттях.	Модульний контроль планується після завершення розгляду теми 3 та охоплює з 1 по 3 теми, і передбачає виконання 10 тестових завдань та двох теоретичних запитань.	Оцінка визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час практичних занять (з 8 по 15 заняття). Кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття та отримати не менше трьох оцінок. Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0» та враховуються при визначенні середнього арифметичного. Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій, та шляхом виконання завдань в системі Moodle. Поточне оцінювання проводиться шляхом усного опитування, підготовки наукових доповідей, розв'язування задач, тестування через систему Moodle на практичних заняттях.	Модульний контроль планується після половини проведених занять та охоплює з 4 по 8 теми, і передбачає виконання 10 тестових завдань та двох теоретичних запитань.	Оцінка визначається як середнє арифметичне із оцінок отриманих за виконання завдань тренінгу.	Оцінка визначається як середнє арифметичне із оцінок отриманих за виконання різнопланових завдань щодо підготовки наукової роботи (есе, наукової статті, тез), анотації до наукової статті, участі у наукових конференціях. Модуль «Самостійна робота» може бути зарахованим за результатами підтвердження відповідним сертифікатом участі у Школі польського та європейського права, Школі права Європейського Союзу, Школі європейського договірної права.	Екзамен включає наступні завдання: а) 10 тестів по 1 балу б) три теоретичних питання по 30 балів	100

Поточне опитування під час заняття:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1–59 балів – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування кожного модуля визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час занять в межах кожного модуля.

Тренінг:

90–100 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його використовує під час виконання завдань тренінгу, виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при виконанні окремих завдань тренінгу не вистачає достатньої глибини та аргументації його використання, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки, загалом виявляє творчий підхід до виконання завдань;

65–74 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом та загалом його використовує при виконанні завдань тренінгу, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві неточності та помилки, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–64 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його використовує, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності, не виявляє творчого підходу до виконання завдань;

1–59 – не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст завдань тренінгу, не бере участі у колективних завданнях під час проведення тренінгу.

Самостійна робота:

90–100 балів – зміст самостійної роботи повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження, свідчить про високий рівень опанування навчального матеріалу, студент на високому рівні виявляє творчий підхід до виконання завдань;

75–89 балів – зміст самостійної роботи в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві недопрацювання за окремими завданнями, свідчить про належний рівень опанування навчального матеріалу, студент належно виявляє творчий підхід до виконання завдань;

60–74 балів – поставлені завдання виконані на недостатньому рівні; наведені авторські напрацювання є загальними і слабо обґрунтованими, свідчать про недостатній рівень опанування навчального матеріалу; студент припускається значних помилок у виконанні завдань, в окремих моментах виявляє творчий підхід до виконання завдань;

1–59 балів – завдання практично не виконані; відсутні авторські напрацювання; грубі помилки у вирішенні завдань роботи, що свідчать про низький рівень опанування навчального матеріалу; студент не виявляє творчого підходу до виконання завдань.

Модульна робота, екзамен – види контролю, при яких засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу оцінюється від 0 до 100 балів як сума балів за виконані завдання.

Екзаменаційний білет складається із:

тестів: 20 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 1 бал, що в підсумку дає максимально 20 балів;

2 задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких студент може отримати від 0 до 25 балів, що в підсумку дає максимально 50 балів;

15–25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь яке студент може отримати від 0 до 30 балів.

20–30 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія міжнародного права» визначається за шкалою оцінювання:

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Фліпчарт	Теми 1-8
2.	Ноутбук	Теми 1-8

3.	Проектор	Теми 1-8
4.	Пакет презентаційних матеріалів	Теми 1-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Антонович М. Міжнародне право. Навч. посіб. - К., 2011.
2. Арон Р. Мир і війна між націями: Пер. з франц. - К.: Юніверо, 2000. - 688 с.
3. Буткевич О. В. Історія міжнародного права. -К.: Ліра-К., 2019. – 416 с.
4. Буткевич О.В. Теоретичні аспекти походження і становлення міжнародного права. - К.: Україна, 2003. - 800 с.
5. Буткевич О. В. Міжнародне право Стародавнього Світу: Монографія. - К.: Україна, 2004. 864 с.
6. Буткевич О. В. Міжнародне право Середніх Віків: Монографія. - К.: Україна, 2008. 672 с.
7. Буткевич В.Г. Походження терміна «міжнародне право» // Український часопис міжнародного права. - 1994. - №1. - С. 3-73.
8. Буткевич В. Г. Міжнародне право ХХІ століття: пошук шляхів до універсальності // Аналогія української юридичної думки. - Т. 10. - К.: Юридична книга, 2005.
9. Гавриленко О.А. Генеза консульських установ держав Європи у стародавній час та добу середньовіччя. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2018. № 7. С. 16-20.
10. Гавриленко О.А. Історія міжнародного права: стародавня доба : навчальний посібник / О.А.Гавриленко, Т. Л. Сироїд. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. – 232 с.
11. Гороховська О. В. Генеза розвитку міжнародного права: деякі аспекти //Держава та регіони. Серія: Право. – 2014. – №. 4. – С. 161-166.
12. Дмитрієв А.І., Дмитрієва Ю.А., Задорожній О.В. Історія міжнародного права. - К.: Видавничий дім «Промінь», 2008. 384 с.
13. Дмитрієв А.І. Вестфальський мир 1648 року і сучасне міжнародне право. - К.: Ін-т держави і права, 2001. 426 с.
14. Матіас Гердеген. Міжнародне право / пер. з німецької. - К., 2011
15. Мала енциклопедія міжнародного права / заг. ред. проф. Ю.Л.Бошицького. - К.: Кондор - Видавництво, 2013. - 440 с.
16. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: Підручник. - К.: Видавн. дім «Промінь», 2010. - 722 с.
17. Наливайко Д. Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі ХІ- ХVІІІ ст. - К.: Основи, 1998. - 578 с.
18. Перепьолкін С.М. Історія міжнародного митного права: від давніх віків до 1891 р. // Вісн. Академії митної служби України: Серія: «Право». - 2015. - № 1(14). - С. 43-39.
19. Савчук К.О. Історія міжнародного права. – К.: Фенікс, 2021. – 140 с.
20. Саміт Комісії з міжнародного права ООН [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://legal.un.org/ilc/>
21. Тарасов О.В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: Монографія. Х.: Право, 2014. - 512 с.
22. Тойнбі Арнольд Дж. Дослідження історії. - Т. І. - К.: Основи, 1995. - 614 с.
23. Фліссак К.А. Міжнародне право в ХХІ столітті у пошуку нових шляхів розвитку //Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету. – 2023. – С. 353-356.

24. Фліссак К.А. Міжнародні договори як джерела міжнародного права середньовічної Європи // Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету. – 2024. – С. 151-153.
25. Якимчук М. Ю. Генеза міжнародного права – 2021. – С. 137.
26. Alexandrowicz Charles Henry *The Law of Nations in Global History* Oxford University Press, 2017 – 432 p.
27. Bartolini Giulio (eds.), *A History of International Law in Italy*, Oxford University Press, Oxford, UK, 2020, 512 p.
28. Bederman D. *International Law in Antiquity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 322 p.
29. Besson Samantha, Tasioulas John *The Philosophy of International Law* Oxford University Press, 2019 – 611 p.
30. Fassbender B., Peters A. *The Oxford handbook of the History of International Law*. CPI group ltd, Croydon, 2018. – 950 p.
31. Humfress Caroline (2024) *The Cambridge Comparative History of Ancient Law*. Cambridge University Press. 706 p.
32. Koskeniemi Martti, Rech Walter, Fonseca Manuel Jiménez *International Law and Empire: Historical Explorations* Oxford University Press, 2018. – 395 p.
33. Kussiel de la Lynx *Einführung in die Geschichte des Völkerrechts (Introduction to history of international law)*. Berlin Verlag "Drei Elephanten", 2023. 218 p.
34. Liu D. *International Law and International Humanitarian Law in Ancient China. Historical Origins of International Criminal Law*. Vol. 1. FICHL Publication Series. 2014. No 20. Pp. 87-113
35. Nicoletti Michele *Religion and Empire: Carl Schmitt's Katechon between International Relations and the Philosophy of History* / Nicoletti, Michele. - STAMPA. - (2018), 382 p.
36. Payk Marcus M., Priemel Kim *Christian Crafting the International Order: Practitioners and Practices of International Law Since C.1800* Oxford University Press, 2021 – 288 p.
37. Stanley Nider Katz *The Oxford International Encyclopedia of Legal History (in 6 volumes)*. Oxford University Press, 2009.
38. *System, Order, and International Law: The Early History of International Legal Thought from Machiavelli to Hegel*. Oxford University Press, 2018. – 521 p.